

“มีใครจะถามอะไรไหม”

ดร.ปิยพจน์ ตูลาชม

7 กันยายน 2558

เมื่อวันที่ 6 กันยายน ที่ผ่านมา ผมได้พบข่าวการศึกษาชิ้นหนึ่งในโพสต์ทูเดย์ ซึ่งทำให้ผมต้องกลับมาทบทวนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง อีกครั้ง โดยเนื้อหาข่าวที่มีการนำเสนอพอจะสรุปได้ว่า

“ทันทีที่ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เปิดโอกาสให้ผู้ฟังตั้งคำถามหลังจบการกล่าวปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ผลงานความก้าวหน้าของรัฐบาลในการปฏิรูปการแก้ทุจริตคอร์รัปชัน” เนื่องในงานวันต่อต้านคอร์รัปชัน นายพริษฐ์ ชิวารักษ์ หรือ เพนกวิ้น นักเรียนชั้น ม.5 และเลขาธิการกลุ่มการศึกษาเพื่อความเป็นไท ได้ลุกขึ้นเพื่อถามเกี่ยวกับปัญหาการศึกษาไทย พร้อมชูป้ายข้อความ “สอนเด็กไทยไม่ให้โกง ใช้เหตุผลสร้างจริยธรรม หรือดีกว่าท่องจำหน้าที่พลเมือง” พร้อมทั้งจะขอยื่นจดหมายเปิดผนึก แต่โดนรวบตัวโดยชุดรักษาความปลอดภัยเสียก่อน

เพนกวิ้นบอกว่า ใจความสำคัญในจดหมายเปิดผนึกที่ต้องการส่งให้ท่านนายกรัฐมนตรีก็คือ การเปลี่ยนวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นวิชาปรัชญาและจริยธรรม เพราะตนเองมองว่าเป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาศึกษาเป็นการแก้ปัญหา ที่ดีและยั่งยืนที่สุด เพนกวิ้น ได้บอกต่ออีกว่า ตนเองนั้นเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง เพียงแต่เห็นว่าเป็นวิธีการที่ไม่ถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ข้ามขั้นตอนของการวิพากษ์วิจารณ์และการคิดวิเคราะห์ไป โดย “วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นการกำหนดคุณค่าให้เลยว่า สิ่งนั้นดีหรือไม่ดี เมื่อเจอเหตุการณ์หนึ่งเราจะได้ว่าดีหรือไม่ดี ซึ่งตรงนี้สำคัญมาก และวิชาปรัชญาเกี่ยวพันอย่างยิ่งกับประชาธิปไตย เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยการตั้งคำถาม การถกเถียงเพื่อหาข้อสรุป ซึ่งระบอบประชาธิปไตยต้องมีเสรีภาพทางความคิด การแสดงความคิดเห็นโดยไม่ถูกปิดกั้น”

จากการที่เพนกวิ้นชี้แจงมาผมเห็นด้วยในประเด็นของการคิดวิเคราะห์ของเยาวชนไทยและ “การศึกษาเป็นการแก้ปัญหาที่ดีและยั่งยืนที่สุด” และผมขออนุญาตเพิ่มเติมข้อมูลสักนิด...ครับ

ผมจึงต้องกลับไปพิจารณากรอบรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองของระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับชั้นที่เพนกวิ้นกำลังศึกษาอยู่) พบว่า เป้าหมายการเรียนรู้ของรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในระดับชั้นนี้ได้ระบุไว้ว่า “เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาคภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง” และเมื่อพิจารณาถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ก็มีความหลากหลายและครบถ้วนตามกระบวนการพัฒนา “คนไทย” ซึ่งแน่นอนว่าการจัดการเรียนรู้อ่างสาระการเรียนรู้ก็กำหนดเป็นจุดเน้นอย่างชัดเจนว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมกับสังคมไทย เช่น จุดเน้นความเป็นไทยที่กำหนดถึงลักษณะที่ดีของคนไทย (มารยาทไทย กตัญญู กตเวทิตา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ) ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และประเพณีไทย (การแต่งกาย ภาษา ภูมิปัญญา ประเพณี) จุดเน้นความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมทั้งจุดเน้นความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียรอดทน ใฝ่หาความรู้ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง เป็นต้น

และในบางสาระการเรียนรู้ก็มีการกำหนดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม การดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง วิพากษ์นโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ ยอมรับและเคารพในความหลากหลายของสังคม รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขและสมานฉันท์ ที่อาจดูเหมือนว่าจะมีความเป็นนามธรรม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ต้องใช้ความคิด วิจารณญาณ และการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้องมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนและประเมินคุณภาพการเรียนรู้ ดังนั้นผู้เรียนทุกคนจึงควรเรียนรู้ผ่านกระบวนการเหล่านี้อย่างเป็นระบบ เป็นขั้น เป็นตอน จนกระทั่งผู้เรียนสามารถเข้าใจสาระของการเรียนรู้ “หน้าที่พลเมือง” อย่างลึกซึ้ง

กล้วยไม้มีดอกช้า	ฉันใด
การศึกษาเป็นไป	เช่นนั้น
แต่ออกดอกคราวไร	งามเด่น
งานสั่งสอนปลูกปั้น	เสร็จแล้วแสนงาม

ปิ่น มาลากุล ปุชนียบุคคลแห่งวงการศึกษาไทย

ผมมีความเชื่ออย่างยิ่ง...ในท้ายที่สุดแล้วเพนกวิน...จะคิดและวิเคราะห์ได้ว่า การเปลี่ยนชื่อวิชาหน้าที่พลเมือง เป็น วิชาปรัชญาและจริยธรรม คงไม่ใช่ประเด็นสำคัญอะไรครับ